Zpráva o stavu romské menšiny v kraji za rok 2011

Kraj:	**Jihočeský kraj**
Sídlo:	**U Zimního stadionu 1952/2, 370 76 Č. Budějovice**
Podpis statutárního orgánu:	

Základní informace k vypracování dokumentu

Tato příloha obsahuje závaznou osnovu pro vypracování *Zprávy o stavu romské menšiny v kraji za rok 2011.*

Zpráva bude podkladem pro přípravu *Zprávy o stavu romské menšiny v České republice za rok 2011* (dále jen Zpráva 2011), která by měla být v souladu s usnesením vlády ze dne 12. října 2011 č. 720 předložena vládě k projednání do 31. července 2012.

Součástí vládního materiálu je každoročně příloha s názvem *Zpráva o situaci romské menšiny v krajích za rok 2011*, která bude souhrnem všech krajských zpráv. Po projednání materiálu vládou bude příloha zveřejněna na webových stránkách Úřadu vlády ČR www.vlada.cz.

Zpráva o stavu romské menšiny v kraji za rok 2011 by měla vycházet z výsledků výzkumných studií provedených ve sledovaném období na území kraje a z dalších dat získaných od jiných odborů krajského úřadu, obecních úřadů a dalších institucí spolupracujících při řešení romských záležitostí. Velmi důležité je vždy uvádět zdroje informací.

Cennými jsou pro zpracovatele Zprávy 2011 údaje krajských koordinátorů pro romské záležitosti, které vycházejí z jejich dobré znalosti terénu a z praktických zkušeností. Součástí dokumentu by měly být také příklady dobré a špatné praxe v oblasti romské integrace na území kraje a návrhy krajských koordinátorů na koncepční řešení situace Romů v ČR v krátkodobém, střednědobém a dlouhodobém časovém horizontu.

Zprávu o stavu romské menšiny v kraji za rok 2011 odešlou kraje **nejpozději do 6. dubna 2012** na poštovní adresu: Úřad vlády ČR, odd. kanceláře Rady vlády ČR pro záležitosti romské menšiny a sekret. Rady vlády pro národnostní menšiny, nábř. Edvarda Beneše 4, Praha 1, 118 01, v elektronické podobě zároveň na emailovou adresu **kosatkova.eva@vlada.cz** (tel: 224 002 074) a to ve formátu MS-Word (nikoli ve formátu PDF).

1. ZÁKLADNÍ ÚDAJE O SITUACI ROMSKÉ MENŠINY V KRAJI

- ***Počet příslušníků romské menšiny dle výsledků sčítání lidu, domů a bytů 2011.***

Podle posledního sčítání lidu, domů a bytů v roce 2011 se k romské národnosti přihlásilo celkem 274 osob, což znamená třikrát méně než v roce 2011. V roce 2001 se k romské národnosti přihlásilo 613 osob, což činí úbytek o 339 občanů.

- ***Kvalifikovaný odhad počtu příslušníků romské menšiny v kraji.***

Početní zastoupení obyvatel romské menšiny v Jihočeském kraji lze pouze odhadovat na základě terénní sociální práce romských poradců a terénních pracovníků. Z tabulky č.1 vyplývá, že největší početní zastoupení obyvatel cílové skupiny je ve velkých městech kraje: České Budějovice, Český Krumlov, Jindřichův Hradec, Písek a Tábor.

Tabulka č.1: odhad počtu obyvatel romského etnika v Jihočeském kraji

Pořadí podle počtu osob rom. Etnika	*obec*	*Počet obyvatel*	*Odhady počtu z terénu*	*Podle sčítání lidu r. 2011*
1	**České Budějovice**	**154 443**	**2 500**	**42**
14	Trhové Sviny	18 477	100	2
11	Týn nad Vltavou	14 041	150	3
5	**Tábor**	**80 664**	**600**	**22**
10	Soběslav	22 124	175	7
3	**Jindřichův Hradec**	**47 732**	**1 500**	**14**
16	Dačice	19 778	30	1
12	Třeboň	25 239	150	15
4	**Písek**	**51 964**	**800**	**44**
13	Milevsko	18 697	125	4
7	**Strakonice**	**45 309**	**450**	**17**
15	Vodňany	11 818	50	3
17	Blatná	13 916	30	1
2	**Český Krumlov**	**42 099**	**1 600**	**73**
9	Kaplice	19 846	200	---
6	**Prachatice**	**33 602**	**500**	**18**
8	Vimperk	17 711	200	8
V roce 2011	**Celkem**	**637 460**	**9160**	**274**
V roce 2001	**Celkem**	**625 267**		**613**
Rozdíl		**+12 193**		**-339**

- ***Prostorové rozmístění romské menšiny v kraji (města a obce s vyšší koncentrací Romů).***

Prostorové rozčlenění romských komunit je různorodé. Romové, kteří žijí v sociálně vyloučených lokalitách jsou prostorově segregováni od městských aglomerací (ul. Vrbenská v Českých Budějovicích), ale na druhé straně se nachází sociálně vyloučené lokality přímo v centrech měst či v panelových sídlištích (sídlišti Máj Č. Budějovice, Sídliště Mír Č. Krumlov). Největší problémy zjišťujeme v přihraničních obcích jako jsou Volary, Vimperk, kde se setkáváme s velkou nezaměstnaností, krádežemi, dealerstvím drog a dalšími patologickými projevy.

Charakteristika problémů vyloučených lokalit

obec	*lokality*	*počty obyvatel*	*problémy v lokalitě*
České Budějovice	a) sídliště MÁJ	251 - 300	nezaměstnanost, zadluženost, drogy, ztráta bydlení, značná migrace, prostituce, gamblerství
	b) Okružní ulice	51 - 75	
	c) Vrbenská ul.	51 - 75	
Český Krumlov	Sídliště MÍR	300	krádeže, drogy, dluhy
Větřní	ubytovna	51 - 75	příchozí z jiných krajů, dávky, dluhy, krádeže, drogy, prostituce
	Rožmberská ul.	151 - 200	
Vimperk	Pasovská ul.	120	nezaměstnanost, drogy, prostituce
Pohorská Ves	2x bytovka	75 - 100	dávky, VPP, sběr kovů a lesních plodů
Jindřichův Hradec	šindelna	50	nezaměstnanost, sběr železa, dluhy, alkohol
České Velenice	Dům č. 89	20	nezaměstnanost, zadluženost, prostituce
Písek	a) Svatoplukova	26 - 50	dávky, kovy, toulen, dluhy, práce na černo
	b) Purkratice	26 - 50	
Prachatice	Krumlovská	76 - 100	dávky, prostituce, lichva, krádeže
Volary	2 domy, ul 5. května	101 - 150	neplatiči nájemného, drogy, dluhy, dávky, prostituce
Tábor	Fišlovka	76 - 100	dávky, exekuce, krádeže, alkoholismus
11 obcí	**16 lokalit**	**1690**	

2. INSTITUCIONÁLNÍ ZABEZPEČENÍ A POLITIKA ROMSKÉ INTEGRACE NA ÚROVNI KRAJE A OBCÍ

- ***Zhodnocení působení kraje a obcí s rozšířenou působností ve vztahu k Romům v návaznosti na plnění úkolů vyplývajících pro ně z ustanovení odst. 7 a 8 §6 zákona č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin[1].***

  1) *povědomí kraje a obcí o Koncepci romské integrace na období 2010 – 2013 (dále jen Koncepce) a zhodnocení míry naplňování doporučení, která pro ně vyplývají z Realizačního plánu Koncepce romské integrace na období 2010 – 2013, identifikace základních bariér, které jim v tom brání;*

Cílem současné koncepce romské integrace je snaha analyzovat současnou situaci příslušníků romské etnické skupiny žijících v kraji a zajistit vhodné podpůrné mechanismy, které by mohly napomoci jejich integraci do většinové společnosti.

Přijatými opatřeními se kraj snaží iniciovat a podporovat aktivity, jež povedou ke zmírňování sociálního vyloučení příslušníků romských komunit v oblasti bydlení, vzdělávání,

[1] Závazek krajů a obcí zabývat se romskou integrací vyplývá ze č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů, konkrétně z ustanovení § 6 odst. 7. a 8, kde je uvedeno:
7) Krajský úřad řídí a koordinuje ve svém správním obvodu plnění úkolů na úseku státní politiky napomáhající integraci příslušníků romské komunity do společnosti.
8) Obecní úřad obce s rozšířenou působností ve svém správním obvodu plní úkoly napomáhající výkonu práv příslušníků romské komunity a integraci příslušníků romské komunity do společnosti.

zaměstnávání a zdraví. Aktivity byly realizovány formou finanční podpory grantových projektů realizovaných obcemi a organizacemi v rámci kraje, ale taky úsilím přivézt do problémových části obcí a měst v jihočeském kraji vládní Agenturu pro soc. začleňování, aby byla nápomocna řešit aktuální problémy romské menšiny v kraji.

Dále se koncepce zabývá koordinací aktivit a subjektů podílejících se na řešení problematiky romské integrace. Důležitou součástí aktivit během naplňování tohoto cíle byla pozitivní medializace problematiky Romů a národnostních menšin v kraji prostřednictvím i webových stránek Jihočeského kraje, ale i pořádaní seminářů k této problematice. Každé dva roky se zpracovává nová koncepce oddělení sociální prevence a humanitních činností, kde jsou tyto náležitosti romské menšiny dopracovány a realizovány.

2) *včlenění tématu romské integrace do strategických dokumentů kraje a obcí; existence specifických strategií romské integrace na úrovni kraje a obcí, zhodnocení míry jejich naplňování;*

Prvním materiálem romské integrace je samotná zmíněná Koncepce oddělení sociální prevence a humanitních činností Jihočeského kraje na období 2012-2014, která bude letos schválená ZK Jihočeského kraje koncem měsíce dubna 2012.

Usnesením č. 195/2008 ze dne 27. května 2008 schválilo Zastupitelstvo Jihočeského kraje Program rozvoje Jihočeského kraje pro období do roku 2013. Problematika oblasti integrace romských komunit je zahrnuta v opatřeních prioritní osy 2 Lidské zdroje a sociální soudržnost.

Dalším materiálem včlenění romské problematiky i národnostních menšin žijících na území Jihočeského kraje je Střednědobý plán rozvoje soc. služeb Jihočeského kraje na období 2011 – 2013, který byl schválený usnesením zastupitelstva Jihočeského kraje č. 383/2010/ZK-18 ze dne 2. 11. 2010.

3) *počet pracovníků obecních úřadů, kteří zajišťují integraci příslušníků romských komunit ve správním obvodě obcí s rozšířenou působností v kraji (dále jen romských poradců); výše jejich úvazku (viz tabulka č. 2);*

Z činnosti romských poradců (15 ze 17) ORP lze potvrdit lepší, angažovanější přístup k řešení problémů romských občanů ve svých obvodech. Zlepšila se také jejich spolupráce s romským koordinátorem. Pravidelně se účastní pracovních porad na krajském úřadě, podávají včas a kvalitně informace o stavu romské komunity. Pouze obce Strakonice a Vodňany do dnešní doby nepověřili pracovníka, který by se určitým pracovním úvazkem zabýval romskou problematikou.

Více jak polovina z romských poradců vykonává sociální práci v romské komunitě i rizikových lokalitách řadu let a zná velmi podrobně problémy těchto rodin (viz tab). Nemalá část z nich vykonává současně agendu kurátora pro mládež, protidrogového koordinátora a sociálního kurátora. Při své práci nezbytně spolupracují s institucemi a poskytovateli sociálních služeb. Široký záběr problematiky a praktické zkušenosti ze sociální práce představují profesní potenciál, který by měl být využitý v oblasti koordinace subjektů a aktivit na úrovni územního obvodu ORP.

Tabulka – přehled romských poradců Jihočeského kraje

č.	*obec*	*rom. poradci/terén.prac.*	*adresa úřadu*	*telefon*	*fax*	*e-mail*
1.	*Č. Budějovice*	*Mgr. David Kostohryz*	*nám. P. Otakara 2 370 92Č.Budějovice*	*386 80 1624*	*386351864*	*kostohryzd@c-budejovice.cz*
2.	*Trhové Sviny*	*Mgr. Vladislav Vlásek*	*Žižkovo nám. 32 374 17 T. Sviny*	*386 301 444*	*386301430*	*socpece@tsviny.cz*
3.	*Týn n/Vltavou*	*Marta Bezlerová*	*Náměstí Míru 2 375 01 Týn nad Vltavou*	*385 772 291 725 032 601*	*385731624*	*marta.bezlerova@tnv.cz*
4.	*Tábor*	*Mgr. Silvie Kováčová*	*Žižkovo nám.2 390 01 Tábor*	*381 486 422*	*381486100*	*silvie.kovacova@mutabor.cz*
5.	*Soběslav*	*Jana Háková*	*Náměstí Republiky 59/I 392 01 Soběslav*	*381 500 120*	*381524143*	*hakova@musobeslav.cz*
6.	*Jindř. Hradec*	*Mgr. Vladimír Fejt*	*Klášterská 135/II 377 22 J. Hradec*	*384 351 321*	*384361503*	*fejt@jh.cz*
7.	*Dačice*	*Bc. Dagmar Čermáková*	*Krajířova 27 380 13 Dačice*	*384 401 250*	*384422228*	*kurator@dacice.cz*
8.	*Třeboň*	*Alena Šedivá*	*Masarykovo nám.20/I 379 01 Třeboň*	*384 342 105*	*384723505*	*alena.sediva@mesto-trebon.cz*
9.	*Písek*	*Mgr. Dana Martincová*	*Velké náměstí 3 397 19 Písek*	*382 330 800*	*382214431*	*dana.martincova@mupisek.cz*
10.	*Milevsko*	*Jana Vítková, Dis.*	*Nám. E. Beneše 420 399 01 Milevsko*	*382 504 148*	*382521879*	*vitkova@milevsko-mesto.cz*
11.	*Strakonice*	----------	*Velké nám.2 386 01 Strakonice*	*383 511 111*	*383324535*	
12.	*Vodňany*	----------	*Nám. Svobody 18/I 389 01 Vodňany*	*383 379 150*	*383382173*	
13.	*Blatná*	*Kateřina Malečková*	*Tř. T.G. Masaryka 322 388 11 Blatná*	*383 416 210 724 189 591*	*383 416 210*	*maleckovak@město-blatna.cz*
14.	*Český Krumlov*	*Ing. Jiří Čermák*	*Nám. Svornosti 381 01 Č. Krumlov*	*380 766 401*	*380766811*	*jiri.cermak@mu.ckrumlov.cz*
15.	*Kaplice*	*Bc. Václava Janoušková*	*Náměstí 70 382 41 Kaplice*	*380 303 191*	*380311149*	*janouskova@mestokaplice.cz*
16.	*Prachatice*	*Hana Rabenhauptová*	*Husova 103 383 01 Prachatice*	*388 607 340*	*388313567*	*hana.rabenhauptova@mupt.cz*
17.	*Vimperk*	*Mgr. Jana Korbelová*	*Steinbrenerova 6 385 17 Vimperk*	*388 459 029*	*388414822*	*Jana.korbelova@mesto.vimperk.cz*

4) základní rámec činností romských poradců; zhodnocení návaznosti jejich činnosti na činnost krajských koordinátorů pro romské záležitosti a kvality vzájemné spolupráce; identifikace základních překážek, které brání romským poradcům plnit kvalitně jejich poslání;

V rámci spolupráce romského koordinátora s romskými poradci obecních úřadů s rozšířenou působností jsou vytvořeny základní předpoklady pro koordinační činnost v této oblasti. Romským poradcům jsou průběžně předávány aktuální informace z Rady vlády pro záležitosti romských menšin a dalších centrálních orgánů. S aktuálními problémy a novými poznatky v oblasti sociálního začleňování jsou seznamováni prostřednictvím seminářů, konferencí a kulatých stolů, které pořádá Krajský úřad Jihočeského kraje. Romští poradci také poskytují koordinátorovi písemnou Zprávu o situaci v oblasti integrace romské menšiny za uplynulý rok. Společná pracovní jednání jsou tak třikrát až čtyřikrát do roka, mimo jiné se setkáváme i při různých setkáních, seminářích, konferencích pořádaných Jihočeským krajem i dalšími subjekty.

- ***Působení Agentury pro sociální začleňování v romských lokalitách (dále jen Agentura) a zhodnocení jejího vlivu na situaci vyloučených Romů v kraji.***

1) lokality v kraji, v nichž Agentura působí (viz tabulka č. 2);

- obec Větřní, jako sekundární skupina poskytovatelé sociálních služeb z Českého Krumlova.

2) počet lokálních partnerství, existujících lokálních strategií sociálního začleňování, zhodnocení míry jejich naplňování v praxi;

Ve Větřní existuje jedno lokální partnerství, v LP je zainteresováno 13 organizací, z obce Větřní jde o 5 subjektů a z obce Český Krumlov je to 7 subjektů (dalším subjektem je romský koordinátor JčK). Celkový počet zainteresovaných osob na LP je prozatím 32. V listopadu 2011 byla na LP Větřní představena Situační analýza Větřní (Demografické informační centrum, o.s.), dokument se kterým je pravidelně na LP pracováno. Strategický plán sociálního začleňování Větřní bude připraven ke schválení v dubnu 2012.

3) zhodnocení spolupráce krajského koordinátora pro romské záležitosti a Agentury, způsoby zapojení koordinátora do její činnosti v kraji.

Romský koordinátor se pravidelně účastní všech jednání lokálního partnerství i pracovních skupin pro bydlení a nezaměstnanost a sociální služby, volný čas a bezpečnost. Pravidelně přispívá informacemi, které pomáhají naplňovat stanovené priority a opatření. Aktivně se účastní všech společných jednání a poskytuje informace, které jsou pro zástupce obce důležité pro dokreslení jednotlivých kroků LP.

Tabulka č.1 Institucionální zabezpečení romské integrace v kraji v roce 2011

Přehled lokalit Agentury v kraji v roce 2011	**Přehled obcí s rozšířenou působností s romskými poradci v roce 2011**	**Počet rom. poradců v kraji a souhrnná výše jejich prac. úvazku za rok 2011**
Obec Větřní	České Budějovice	0,5
	Český Krumlov	0,1
	Trhové Sviny	0,1
	Týn nad Vltavou	0,1
	Tábor	1
	Soběslav	0,1
	Jindřichův Hradec	0,2
	Dačice	0,25
	Třeboň	0,1
	Písek	0,1
	Milevsko	1
	Strakonice	0
	Vodňany	0
	Blatná	0,1
	Kaplice	0,5
	Prachatice	0,1
	Vimperk	0,1
1	15 ORP	**4,35**

- ***Aktivity romské občanské společnosti v kraji***

  1) romská občanská sdružení v kraji a zaměření jejich činnosti (např. kulturní aktivity, politická činnost, medializace, poskytování sociálních služeb, atd.);

Romská občanská sdružení máme vytvořena v Jihočeském kraji skoro ve všech okresních městech. Problémem je to, že žádné z nich není aktivní a dostatečně způsobilé pro dlouhodobou realizaci projektů kulturního, vzdělávacího, nebo celospolečenského charakteru. Rádi bychom přesto pochválili práci romských aktivistů, kteří dlouhodobě spolupracují při řešení konkrétních problémů romské komunity a pravidelně se setkávají a vyjadřují se k navrhovaným opatřením pro řešení obecnějších problémů romské integrace. Oceňujeme taky práci neziskových organizací, které vykonávají důležitou práci s romskými dětmi a mládeži jako jsou: Salesiánské středisko dětí a mládeže, Diecézní a Městská charita v Č. Budějovicích, Cheiront Tábor, atd. Oceňujeme i angažovanost některých Romů v kraji v polické iniciativě, např. v Č. Budějovicích, Č. Krumlově, Týně nad Vltavou a jejich práci v místních organizacích politických stran. Krajský romský koordinátor se v roce 2011 zúčastnil jako každoročně některých aktivit nestátních neziskových organizací, které jsou obvykle realizovány mimo pracovní dobu: Den Romů realizovaný Salesiánským sdružením dětí a mládeže v Č. Budějovicích, festival Romů v Č. Krumlově, festival KEREKATE realizovaný o.s. Slunovrat Tábor.

2) zapojení zástupců Romů do činnosti veřejné správy

a) zhodnocení zaměstnanosti Romů ve veřejné správě;

Otázku občanské iniciativy samotných Romů a jejich účasti ve veřejné správě nelze jednoznačně zodpovědět. Na území většiny obcí kraje systematická občanská činnost samotných Romů chybí. V některých obcích působí občanská sdružení, která jsou složena jen z romských aktivistů. Zaměření těchto sdružení je různá. Některé realizují sociální služby a některé jsou zaměřeny spíše na aktivity občanského charakteru. Míra nastavení spolupráce s veřejnou správou se pohybuje většinou v rovině neaktivní účasti na procesu komunitního plánování obce. Ze strany některých obcí jsou zástupci romských komunit zváni na pravidelné porady při v rámci realizace integrovaného plánu rozvoje města. Některá romská sdružení vyvíjející aktivitu pro příslušníky romských komunit během času zanikla a již neobnovila svoji činnost.

b) *participace Romů ve výborech pro národnostní menšiny na úrovni kraje a obcí, zapojení zástupců romské občanské společnosti do jiných platforem zabývajících se romskými záležitostmi*.

Výbor pro národnostní menšiny v Jihočeském kraji není zřízen, počet příslušníků národnostních menšin dosud nepřekročil stanovené desetiprocentní zastoupení v obyvatelstvu Jihočeského kraje. Na úrovni obcí také dosud nebyl zřízen žádný výbor. Krajský úřad oslovil písemně a opakovaně 19 obcí Českokrumlovska a Prachaticka, které splňují podmínky ustanovení § 117 odst.3 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích, o zřízení výboru pro národnostní menšiny. Na základě jejich vyjádření je možné uvést, že příčinou, proč v žádné obci výbor nebyl zřízen je především nezájem samotných příslušníků národnostních menšin takový výbor ustavit.

3. ZHODNOCENÍ SITUACE ROMŮ V OBLASTI VZDĚLÁVÁNÍ

- ***Hodnocení míry segregace Romů v oblasti vzdělávání v kraji na všech úrovních vzdělávací soustavy, hlavní příčiny vzniku tohoto problému, identifikace dalších bariér omezujících vzdělanostní šance Romů.***

Dosud nejsou k dispozici statistické údaje o vzdělávání dětí a žáků romské národnosti, v matrikách škol se žáci podle národnosti nesledují. V současné době probíhá na území Jihočeského kraje výzkum veřejného ochránce práv k otázce národnostního (etnického) složení základních škol praktických. Výsledky zatím nejsou známy. Bariéru omezující vzdělanostní šance Romů představuje především jejich nepřipravenost na vstup do základní školy, jazykový hendikep, nezájem o předškolní vzdělávání v mateřských školách, přípravných třídách. Na straně škol chybí finanční prostředky na zajištění asistentů pedagoga, speciálního pedagoga, snížení počtu žáků ve třídě a zajištění dalších podpůrných opatření.

- ***Postoj škol a školských poradenských pracovišť ke vzdělávání sociálně znevýhodněných romských dětí v běžných školách, míra otevřenosti k zavedení proinkluzivních podmínek na školách.***

Školská poradenská zařízení zaujímají přístup všem dětem dát šanci zahájit povinnou školní docházku v základních školách hlavního vzdělávacího proudu. Až při selhávání v běžných školách i při uplatnění vyrovnávacích a podpůrných opatření, se zařazuje dítě do speciální školy se souhlasem zákonných zástupců, pokud je zjištěno těžší zdravotní postižení nebo zdravotní znevýhodnění.

- ***Zohlednění tématu inkluzivního vzdělávání v dlouhodobém záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy kraje či v jiných krajských strategiích.***

Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy v Jihočeském kraji deklaruje zajištění rovného přístupu ke vzdělávání bez ohledu na druh znevýhodnění, např. zdravotního ekonomického, sociálního, etnického, podle pohlaví. Pro děti se sociálním znevýhodněním bude podporováno zřizování přípravných tříd při základních školách hlavního vzdělávacího proudu.

- ***Existence specifických pobídek či podpor kraje a obcí pro ty školy, které chtějí inkluzivně vzdělávat (např. ve formě dotační podpory, poradenství), do jaké míry využívá kraj k tomuto účelu finanční prostředky z ESF.***

Inkluzivní vzdělávání je podporováno na úrovni kraje ve formě dotačních programů (např. financování asistentů pedagoga z rozpočtu kraje), ve formě financování a koordinace aktivit v oblasti integrace menšin a osob ohrožených sociálním vyloučením, poradenské činnosti poskytované této cílové skupině.

- ***Působení Centra na podporu inkluzivního vzdělávání (dále jen CPIV) v kraji, jeho vliv na situaci znevýhodněných romských dětí, žáků a studentů, role krajského koordinátora pro romské záležitosti v aktivitách regionálních poboček CPIV.***

Centrum podpory inkluzivního vzdělávání, které působí v Jihočeském kraji od října roku 2009, vzniklo na základě individuálního národního projektu MŠMT. Realizátorem projektu je Institut pedagogicko-psychologického poradenství ČR. Projekt je spolufinancován z Evropského sociálního fondu a státního rozpočtu. CPIV podporuje na vybraných školách v regionu ve spolupráci s vedením těchto škol podmínky pro vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami (žáků se zdravotním postižením, zdravotním znevýhodněním, žáků se sociálním znevýhodněním, sociálními a emočními obtížemi), podporuje také samotné žáky a jejich rodiny a pomáhá jim uspět ve škole hlavního vzdělávacího proudu. CPIV poskytuje průběžnou konzultační a poradenskou podporu psychologickou a speciálně-pedagogickou, sociální poradenství, podporu při zprostředkování dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků, poradenství při získávání asistentů pedagoga, zajištění logopedické péče apod., projektové poradenství, podporu při vytváření strategie prevence rizikových forem chování, zprostředkování pomůcek pro inkluzivní vzdělávání. CPIV v rámci své činnosti podporuje vzdělávání romských dětí ze sociálně znevýhodněného prostředí v běžných základních školách a to jednak poskytováním služeb běžným školám, které vzdělávají romské děti (poradenská a metodická podpora psychologa, speciálního pedagoga, podpora při získávání asistentů pedagoga pro děti se sociálním znevýhodněním, zprostředkování spolupráce mezi školou a neziskovými organizacemi, které pracují s romskými dětmi, podpora při realizaci projektů zaměřených na cílovou skupinu dětí se sociálním znevýhodněním) a poskytováním specifické podpory rodinám romských dětí (sociální a sociálně právní poradenství, podpora při prosazování práva na vzdělávání dítěte v běžné škole, podpora v souvislosti s přestupem dítěte ze základní školy praktické na běžnou základní školu, besedy pro rodiče, zprostředkování návazných služeb). CPIV České Budějovice spolupracuje s romským koordinátorem především v souvislosti s propojováním škol a neziskových organizací, které poskytují služby romským dětem a jejich rodinám (volnočasové, zájmové aktivity, doučování, poradenství apod.).

A.Oblast včasné péče a předškolní výchovy

- ***Zhodnocení dostupnosti programů včasné péče a mateřských školek pro obyvatele sociálně vyloučených romských lokalit a identifikace základních bariér v přístupu k předškolnímu vzdělávání:***

  1) kapacita zařízení, místní dostupnost zařízení včasné péče a předškolního vzdělávání;

Kapacity běžných mateřských škol v JČ kraji v souvislosti s demografickým vývojem v průměru postačují (naplněnost škol všech zřizovatelů ve školním roce 2010/2011 byla 91 %). Nejvyšší naplněnost je opět v okresech České Budějovice 96%, Strakonice 94 % a Tábor 94 %. V regionech s nedostatkem míst v mateřských školách zřizovatelé žádají o navyšování kapacit tam, kde to hygienické, bezpečnostní a prostorové podmínky dovolují. Znovu uvádějí do provozu nevyužívané prostory nebo navyšují kapacitu stávajících budov stavebními úpravami. Celkem bylo ve školním roce 2010/2011 podáno 36 žádostí o změnu nejvyššího povoleného počtu dětí v rejstříku škol a školských zařízení, kapacita běžných mateřských škol všech zřizovatelů tak vzrostla meziročně o **806** míst.
Již třetí rok vyhlašuje JčK grantový program s cílem pomoci všem zřizovatelům MŠ řešit situaci s nedostatkem míst v těchto zařízeních. S přispěním finančních prostředků JčK požádalo po provedených rekonstrukcích budov MŠ o změnu v rejstříku 20 zřizovatelů MŠ, vzniklo tak 14 nových tříd s kapacitou 276 dětí.
Žádostí, jimž ve školním roce 2011 nebylo vyhověno, bylo u mateřských škol zřizovaných obcemi 1922. Z údajů ÚIV není možné zjistit, zda jsou mezi nimi děti z romské komunity.

2) *obsazení mateřských školek z hlediska etnicity (výskyt segregovaných „romských" školek v kraji), postoj jejich zřizovatelů a místních samospráv k tomuto problému (je zde vyvíjena činnost k řešení problému?);*

Segregované romské mateřské školy se v našem kraji nevyskytují.

3) *postoj romských rodičů ke včasné péči a k předškolnímu vzdělávání, poptávka po tomto typu vzdělávání;*

Zájem romských rodičů o předškolní vzdělávání jejich dětí není statisticky podchycen. Zájem by romští rodiče měli o předškolní třídy, ale v blízkosti trvalého bydliště a na škole, kde je známo, že v lokalitě je zapotřebí tato třída i z hlediska početnosti menšiny. Spolupracujeme na tom, aby v lokalitách s větším počtem romských dětí i komunity byla otevřená přípravná třída, rozhodující slovo na tuto věc má škola a hlavně zřizovatel.

4) *míra propojení vzdělávacích aktivit, poradenských služeb a sociálních služeb pro sociálně znevýhodněné děti v předškolním věku a jejich rodiče (tj. je uplatňován v této oblasti multidisciplinární přístup*?).

V tomto duchu probíhá v JčK projekt ESF s názvem Otevřená srdce, jehož garantem je Českomoravská vzdělávací s.r.o a partnerem KROS ČMOS PŠ Jihočeského kraje. Projekt si klade za cíl působit nejen na děti a rodiče ze sociokulturně znevýhodněného prostředí, ale rovněž na pedagogické pracovníky. Cílem projektu je:

- ✓ spolupráce s rodinami dětí se sociálně znevýhodněného prostředí v rámci koordinačního centra
- ✓ vzdělávání znevýhodněných dětí v oblasti předškolní výchovy ve spolupráci s jejich rodinami
- ✓ další vzdělávání pedagogických pracovníků zaměřené na rozvoj kompetencí v této oblasti
- ✓ vytvoření metodických materiálů
- ✓ vytvoření www portálu využívaného jak pedagogickými pracovníky, tak rodinami s dětmi z tohoto prostředí

- ***Dostupnost přípravných ročníků v kraji, identifikace základních bariér v přístupu k nim (posouzení jejich kapacity; zájem romských rodičů o jejich využívání, kvalita výuky).***

2. Tabulka č.2 Přehled vzdělávacích zařízení zřizujících přípravné ročníky

Název zařízení	Sídlo zařízení	Počet přípravných ročníků	Počet dětí, které se v nich vzdělávají
ZŠ J.Š.Baara	Č.Budějovice Jírovcova 967/a	1	12
MŠ, ZŠ a Praktická škola	Č.Budějovice, Štítného 3	2	14

Přípravné třídy jsou zřízeny také při MŠ,ZŠ a Praktické škole, Jindřichův Hradec, Jarošovská 1125/II a SŠ řemeslné a ZŠ Soběslav, Wilsonova 405. V letošním školním roce nejsou v provozu.
Děti předškolního věku ze sociálně znevýhodňujícího prostředí jsou do přípravných tříd základních škol zařazovány na základě doporučení pedagogicko-psychologických poraden. Intenzivní individuální péče v těchto třídách přispívá k vyrovnání vývoje dětí a podporuje jejich vstup do běžných základních škol. Zájem rodičů o vzdělávání v těchto třídách se oproti loňskému roku snížil.

B. Základní vzdělávání

- ***Zhodnocení průběhu zápisů romských dětí do ZŠ, uplatňování specifických praktik škol a školských poradenských zařízení .***

Nepřísluší stanovovat žádná kritéria, podle kterých by bylo možno sledovat průběh a výsledky zápisu dětí do základních škol.

- ***Existence segregovaných romských základních škol s vysokým podílem romských žáků v kraji, postoj zřizovatelů a místních samospráv k tomuto problému. (je vyvíjena aktivita vedoucí k desegregaci?).***

Na vyšší podíl romských žáků můžeme usuzovat pouze podle toho, na kterých školách ředitel požaduje souhlas OŠMT ke zřízení vyššího počtu asistentů pedagoga pro žáky se sociálním znevýhodněním. Jsou to např. ZŠ J. Š. Baara České Budějovice, ZŠ Máj I České Budějovice, ZŠ Máj II České Budějovice. Je nutné si ale uvědomit, že asistenti pedagoga nepracují pouze s žáky romskými, ale všemi sociálně znevýhodněnými.
V několika základních školách praktických je stále vysoký podíl romských žáků (zvláště ve vyšších ročnících). V současné době jsou do těchto škol zařazováni romští žáci výhradně s diagnostikovaným mentálním postižením.

- ***Zájem škol o využívání vyrovnávacích opatření dle ustanovení §1 odst. 1 vyhlášky č. 147/2011 Sb. (zejména zájem o využití asistentů pedagoga, propojení výuky s poradenskými službami, rozvoj alternativních programů ke zvýšení vzdělanostních šancí romských žáků – příklady dobré praxe v této oblasti); identifikace základních bariér, které školám ve využívání brání.***

Práce asistenta pedagoga na 11 školách zřizovaných obcemi i krajem (ZŠ J. Š. Baara Jírovcova České Budějovice, ZŠ Máj I M. Chlajna 21 České Budějovice, ZŠ Máj II M. Chlajna 23 České Budějovice, ZŠ T. G. M. Rudolfovská České Budějovice, ZŠ Benešov nad Černou, ZŠ a MŠ Dešná, ZŠ E. Beneše Mírové náměstí Písek, ZŠ T. G. Masaryka Čelakovského Písek, ZŠ a MŠ Mikuláše z Husi Tábor, MŠ ZŠ a PrŠ Štítného České Budějovice, ZŠ a MŠ Plánkova Strakonice, ZŠ při DPL Opařany) se jeví jako přínosná a ředitelé základních škol na některých školách požadují zvýšení počtu těchto asistentů. Základní bariérou, která brání zvýšení počtu asistentů, je nedostatek finančních prostředků. Kromě rozvojového programu MŠMT ČR školy využívají finanční prostředky i z Operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost.

2. **Tabulka č.3** Počet asistentů pedagoga a jejich financování v kraji v roce 2011

Počet asistentů pedagoga MŠ	Počet asistentů pedagoga ZŠ	Počet asistentů pedagoga SŠ	Výše dotace ze strany MŠMT na rok 2011[2]	Výše podpory programu ze strany kraje
1	19	0	3.653 916,-	0

- ***Provázanost základního vzdělávání s mimoškolními aktivitami a se sociálními službami (např. dostupnost a provázanost programů doučování, dalších vzdělávacích, volnočasových a rozvojových aktivit, příklady dobré praxe v této oblasti).***

Asistenti pedagoga pro žáky se sociálním znevýhodněním na některých základních školách pracují s těmito dětmi i v odpoledních hodinách, např. doučování, domácí příprava, komunikace s rodinami, odvádění dětí na oběd, do družiny, individuální péče.

- ***Existence problému předčasného odchodu romských žáků z procesu vzdělávání v kraji, identifikace příčin a jeho důsledků.***

Nepřísluší stanovovat žádná kritéria, podle kterých by bylo možno sledovat průběh vzdělávání a předčasné odchody romských žáků z vzdělávacího procesu.
Z hlediska reálného pohledu vzdělávaní romských dětí a jejich další působení zapříčiňuje především neochota spolupráce jejich rodičů se školou jednat o dalším působení svého dítěte ve školství. Dalším kritériem je i samotná neochota romských dětí dál se vzdělávat z důvodů, že na to nejsou finanční prostředky, příjem romských domácnosti jsou na úrovni sociálně potřebných, některé rodiny nedosahují ani životního minima. Rekvalifikační kurzy, které když jsou nabízeny z Úřadů práce pro mladistvé jsou pro tuto skupinu prioritní, spíše než absolvování nějakého učebního oboru.

- ***Dostupnost programů na podporu návratu Romů bez potřebné kvalifikace do systému vzdělávání v kraji, příklady dobré praxe.***

Romové, stejně jako ostatní občané, kteří opustili předčasně základní školu, splnili povinnou školní docházku, ale nezískali základní vzdělání, mají možnost přihlásit se na kterékoli základní škole a projednat s ředitelem možnost absolvování kurzu pro získání základního vzdělání.

- ***Dostupnost kurzů na získání základního vzdělávání pro dospělé v kraji.***

Viz předchozí bod.

C. Sekundární vzdělávání

- ***Zhodnocení účasti romských studentů na středoškolském vzdělávání v kraji, identifikace překážek v přechodu ze ZŠ na SŠ.***

[2] Jedná se o dotační podporu krajů v rámci rozvojového programu MŠMT „Podpora financování asistentů pedagoga pro děti, žáky a studenty se sociálním znevýhodněním“.

Přínosem pro romskou menšinu je dotační program MŠMT „Podpora romských žáků středních škol“. Každoročně je do tohoto programu přihlášeno několik škol z Jihočeského kraje. Velké časové prodlevy mezi jednotlivými pololetími narušují rozpočty škol, a ty potom apelují na rodiče, aby školné zaplatili v předstihu. V některých případech dokonce dochází k ukončení studia z důvodu nedostatku finančních prostředků. Vzhledem k výše popsaným skutečnostem dotační program ztrácí efekt.

- ***Dostupnost programů na podporu přestupu romských žáků ze ZŠ do SŠ v kraji (např. motivační a stimulační programy, programy přípravy na přijímací zkoušky, příklady dobré praxe .***

Občanské sdružení Slovo 21 realizuje projekt „Příprava romských žáků na přijímací pohovory“ pro vstup na střední školy i na vysoké školy. Za dobu trvání projekt absolvovalo více než 28 žáků, z toho někteří úspěšně zahájili studium střední škole i vysoké škole. Kurz je bezplatný a lektoři připravují budoucí studenty přímo v jejich místě bydliště. V Jihočeském kraji tato organizace spolupracuje s občanským sdružením Verdan – Vůz, z Tábora. Cílem kurzu je poradenství o vhodném následném vzdělávání, příprava k motivačním pohovorům a spolupráci s rodiči.

- ***Výše finanční podpory romských žáků středních škol v kraji, počet přidělených stipendií v roce 2011, zhodnocení efektivity programu.***

Tabulka č.4 Podpora romských žáků středních škol v kraji za rok 2011

Kraj	1. kolo			
	Počet žádostí	Počet podpořených škol	Počet přidělených stipendií	Celková dotace
Jihočeský	5	5		53.200,- Kč

Z přidělené dotace 53.200,- Kč nebylo vyčerpáno a bylo vráceno MŠMT 29.156,- Kč.

Kraj	2. kolo			
	Počet žádostí	Počet podpořených škol	Počet přidělených stipendií	Celková dotace
Jihočeský	9	9		81.700,- Kč

Z přidělené dotace 81.700,- Kč nebylo vyčerpáno a bylo vráceno na MŠMT 41.399,-Kč

D. Terciární vzdělávání

- ***Zhodnocení účasti romských středoškoláků ve vyšším odborném a vysokoškolském vzdělávání, identifikace nejzávažnějších bariér, které brání romským středoškolákům pokračovat ve studiu na VŠ.***

Informace, které byly zjišťovány od romských poradců a terénních pracovníků, kolik je momentálně romských studentů na vysokých školách. V roce 2011 studovali na VŠ celkem 2 romští studenti (z Písecka a Č. Budějovic).

- ***Dostupnost programů na podporu přestupu a setrvání romských středoškoláků na VOŠ a VŠ, identifikace příkladů dobré praxe v této oblasti.***

V roce 2011 občanské sdružení Verdan-Vůz Tábor pokračovalo v projektu přípravy romských žáků na střední a vysoké školy s organizací Slovo 21. Z informací představitelů občanského sdružení Verdan- Vůz prošlo tímto kurzem celkem 28 žáků.

4. ZHODNOCENÍ SITUACE ROMŮ V OBLASTI ZAMĚSTNANOSTI

- ***Zhodnocení pozice Romů na trhu práce ve srovnání s celkovou situací na trhu práce v kraji; celková míra nezaměstnanosti v kraji a kvalifikovaný odhad specifické míry nezaměstnanosti Romů v roce 2011, identifikace základních bariér, které brání Romům participovat na trhu práce.***

Míra nezaměstnanosti v Jihočeském kraji k 31. 1. 2012 měla hodnotu 8,3 % (oproti prosinci 2011 vzrostla o 0,8 procentního bodu), pracoviště Úřadu práce ČR v Jihočeském kraji evidovalo celkem 29 042 uchazečů o zaměstnání. Nezaměstnanost romské populace není sledována, z tohoto důvodu bohužel není možno uvést orientační odhad specifické míry nezaměstnanosti Romů. Vývoj nezaměstnanosti popisované skupiny obyvatel do jisté míry následuje vývoj celkové nezaměstnanosti. Z dlouhodobého pohledu se výrazně nemění. Důvodem nezaměstnanosti je zejména nízký stupeň dosaženého vzdělání a s tím související nízká kvalifikace, obtížná sociální přizpůsobivost, nízká motivace ke vstupu na trh práce (výše sociální dávky versus minimální mzda za práci). V neposlední řadě může být důvodem i neochota zaměstnavatelů přijímat do pracovního poměru tyto uchazeče ve větším počtu, a to na základě dřívější nedobré zkušenosti.

- ***Zapojení Romů do aktivní politiky zaměstnanosti; nejčastěji využívané nástroje APZ ve vztahu k této cílové skupině, jejich praktický dopad na pozici Romů na trhu práce.***

V rámci aktivit, které úřad práce nabízí všem znevýhodněným skupinám uchazečů při návratu na trh práce je využívána široká škála nástrojů aktivní politiky zaměstnanosti, zejména pak tzv. veřejně prospěšné práce, společensky účelná pracovní místa a rekvalifikace. Bohužel, ani zde však úřad práce nesleduje data o romských uchazečích. Obecně lze říci, že mezi postupy, které by měly zefektivnit zaměstnávání příslušníků romské populace, patří širší využívání rekvalifikací zaměřených k získávání základních řemeslných dovedností a nespecifických rekvalifikací, dále pak také individuální vyhledávání zaměstnavatelů dle konkrétních znalostí a dovedností uchazeče o zaměstnání.

- ***Realizace jiných programů na podporu zaměstnanosti Romů a jejich poskytovatelé (např. poradenské programy NNO, podporovaná pracovní místa), příklady dobré praxe.***

Úřady práce v Jihočeském kraji spolupracují stabilně s cca 10 neziskovými organizacemi, které vyvíjí svoji činnost mimo jiné také v oblasti získávání zaměstnání a zvýšení zaměstnatelnosti příslušníků romských komunit. Mezi nejdůležitější organizace patří např.

Městská charita České Budějovice, Salesiánské středisko mládeže – DDM České Budějovice, ADRA o.s., ICOS Český Krumlov, Cheiron T o.p.s. a další. Vliv jejich činnosti na situaci Romů na trhu práce je pozitivní.

- ***Využití veřejné služby ve vztahu k Romům v kraji - zkušenosti poskytovatelů, zhodnocení dostupnosti VS pro romské příjemce pomoci v hmotné nouzi, identifikace základních problémů při využívání tohoto nástroje v praxi, příklady dobré a špatné praxe v této oblasti).***

Dosavadní zkušenosti poskytovatelů veřejné služby jsou dle informací, které jsou dostupné, vesměs pozitivní. Míra zapojení romských uchazečů o zaměstnání do veřejné služby není sledována. Naprostá většina poskytovatelů bude spolupracovat s úřadem práce při zajišťování veřejné služby i v roce 2012. V souvislosti s legislativními změnami souvisejícími s organizací veřejné služby bude úřad práce na tyto aktivity přednostně doporučovat uchazeče, kteří jsou v evidenci úřadu práce dobu delší než jeden rok.

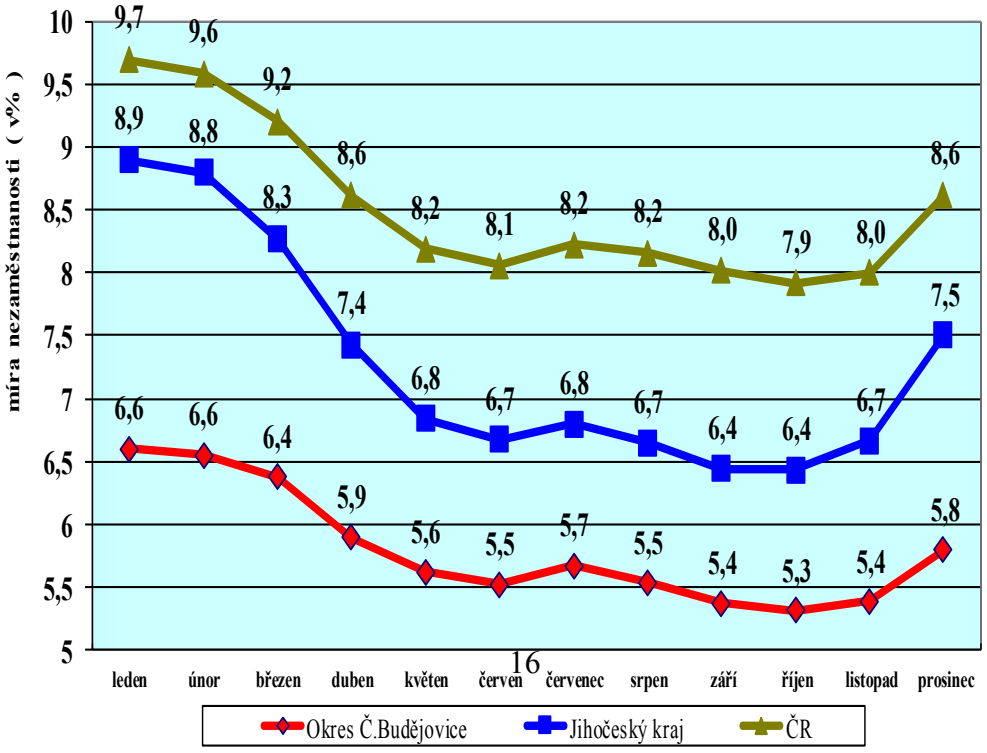
- ***Využití sociální ekonomiky jako nástroje řešení nezaměstnanosti Romů v kraji, dostupnost těchto aktivit v kraji, příklady dobré praxe.***

O založení sociální firmy má momentálně zájem obec Větřní, kde obec spolupracuje s vládní Agenturou pro sociální začleňování a snaží se o zřízení této firmě a nabízet pracovní místa pro sociálně slabé občany.

- ***Výskyt diskriminace na trhu práce a způsoby jejího řešení v kraji (zájem romských obětí o řešení problému, aktivita a postoj odpovědných veřejných institucí k jejímu řešení, popř. dostupnost jiného alternativního antidiskriminačního programu, příklady dobré a špatné praxe).***

V roce 2011 Úřad práce nezaznamenal žádný případ národnostní diskriminace na trhu práce v Jihočeském kraji. Pokud by k této situaci došlo, byla by neprodleně řešena kontrolním oddělením příslušného úřadu práce ve spolupráci s Oblastním inspektorátem práce. O existenci antidiskriminačních aktivit ze strany jiných subjektů na trhu práce (např. neziskových organizací) nemáme dostatečné informace.

Vývoj míry nezaměstnanosti v roce 2011

5. ZHODNOCENÍ SITUACE ROMŮ V OBLASTI BYDLENÍ

- ***Popis bytové situace Romů v kraji.***

1) dostupnost bydlení pro tuto cílovou skupinu, jeho kvalita a cena;

Podle výstupů Gabalovy *Analýzy o stavu sociálně vyloučených romských lokalit* je v Jihočeském kraji 16 sociálně vyloučených lokalit, v nich žije skoro 1700 obyvatel.
To už není pravdou. Sociálně vyloučených lokalit od té doby máme více, přidaly se tam obce, které tam měly být už při první předkládané verzi Gabalovy anlýzy. Jedná se většinou obce Vimperk, Soběslav apod. Problémy v oblasti bydlení jsou i v našem kraji podobné jsou kdekoliv jinde v ČR. Vznik lokalit je výsledek samosprávné politiky vedení obcí soustřeďovat romské občany do jednoho místa, do jedné lokality. Zejména z tohoto důvodu pak vznikají tyto problémy územní segregace. Jedním z nežádoucích důsledků je také ztráta trvalého bydlení a rostoucí potřeba holobytů, sociálních ubytoven a azylových domů. V Jihočeském kraji romští občané bydlí většinou v panelácích, v bytech I. kategorie, kde je kvalita bydlení na dobré úrovni. Obecní nájemníci platí vysoké nájemné a proto dochází k problémům s pravidelným placením nájmů a služeb a následovně vystěhováním z obecních bytů. Především v menších obcích kraje kvalita bydlení není úměrná k výši stanoveného nájmu majitelem.
Dalším problémem jsou Romové vracející se z ciziny. Ti před odchodem prodají veškerý svůj majetek a po návratu jsou nuceni bydlet u příbuzných v malých a hygienicky závadných bytech. Touto migrací jsou nejhůře postiženy lokality: Volary, Vimperk, Větřní, České Budějovice, Písek.

2) identifikace základních překážek, které brání Romům v přístupu ke standardnímu bydlení;

Nejzákladnější překážka Romů v přístupu k lepšímu bydlení je jejich fungování a vlastní úsilí při zajištění vlastního bydlení. V dnešní situaci už nelze očekávat, že obce budou pravidelně přidělovat obecní byty dle svých kritérií, ale je zapotřebí uvažovat o zajištění si zaměstnání a založení určitých finančních mechanismů jako je stavebního spoření, které by stačilo k získání dostatečného úvěru k zjištění vlastního bydlení. Neziskové organizace, romští poradci a další aktivisti denně řeší žádosti Romů o přidělení bytu, záchrany před vystěhováním a další náležitosti. Těmto lidem neustále vysvětlujeme, že je zapotřebí vlastního úsilí k zajištění základního prostředku založení rodiny, zajistit si své nezávislé bydlení. Finanční situace většiny romských obyvatel však nedovoluje možnost uzavírat stavební spoření, nebo hypotéky, z důvodů velké nezaměstnanosti romských spoluobčanů. Tady bychom uvítali možnosti zásahu vlády ČR, aby pracovala na možnostech přidělování práce těžce umístitelním lidem na trhu práce.

3) nejčastější příčiny ztráty bydlení (např. neoprávněné užívání bytu, dluhy na nájemném);

Romské rodiny v Jihočeském kraji přicházejí nejčastěji o své bydlení z následujících důvodů:
- bydlí v bytě bez existence nájemní smlouvy, přenechávají byt do podnájmu dalším osobám bez vědomí majitele objektu, často mají problémy s neplacením nájemného a úhrad služeb spojených s užíváním bytů, dále je např. za nedodržování domovního řádu, vzájemné soužití a další faktory.

Situace na volném trhu s byty, nastavení přístupu k městskému bytovému fondu a absence jiné alternativy zajištění bydlení pro sociálně slabé skupiny obyvatel vedou k tomu, že tyto rodiny bydlí často v naprosto nevyhovujících prostorech. Před ztrátou bydlení Romy často dlouhodobě neochrání ani existující nájemní vztah na dobu neurčitou. Romové se často ocitají v postavení, kdy se tzv. „chráněný nájemní vztah" změní z iniciativy pronajímatele (obce či jiné právnické nebo fyzické osoby) na ubytovací vztah. Stává se tak za různých, obvykle sociálně, životně i emočně vypjatých situací, kdy nejsou vždy zcela srozuměni s následky, které tato změna (učiněná obvykle na smluvním základě) s sebou nese.

4) *strategie romských rodin při řešení obtížné bytové situace, zejména po ztrátě bydlení (specificky zhodnotit vliv problému na migraci romských domácností v rámci kraje);*

Praktiky romských rodin při ztrátě bydlení je standardní tj. nastěhování se k rodinným příslušníkům, následně hledání možnosti podnájmu, který je velice těžké pro romské rodiny zajistit a následně když nic nevychází, tak pak uvažují o vycestování z republiky. Samozřejmě, že to situaci vůbec neřeší, ale Romové jsou nuceni udělat tento krok, z důvodů existence rodiny a další fungování. V cizině nemají problém si pronajmout byt, nebo dům, děti následně navštěvují školy a rodina začíná fungovat jako rodina žijící v té dané krajině. To jsou poznatky od Romů, kteří se vrací do vlasti a líčí svůj osud ostatním, kteří mají v úmyslu opustit ČR.

5) *výskyt specifických praktik pronajímatelů a dalších subjektů na trhu s byty při jednání s romskými zájemci o bydlení či nájemci (např. řízené sestěhovávání romských rodin ze strany místní samosprávy; zřizování spádových „romských" ubytoven; výskyt diskriminace na trhu s byty; příp. jiné jednání, které je v rozporu s dobrými mravy).*

Soukromí majitelé se většinou snaží sociálně znevýhodněnou romskou rodinu vystěhovat mimo město s odstupným, nebo i bez, Romové lehkovážně přistupují na tuto alternativu. Velmi často získají nájemní smlouvu na dobu určitou a musí po určitém čase byt opustit. Jsou institucionálně negramotní a nevyhledávají odborné poradenství před podpisem smlouvy. Pomoc vyhledají až při návratu do místa trvalého pobytu. Existuje diskriminace na trhu s byty. Romům bez udání důvodů nejsou prodlužovány nájemní smlouvy na dobu určitou. Romové jsou sestěhováni do určitých lokalit a ulic. Samosprávy se snaží takovým lidem v některých větších městech přidělovat byty zvláštního režimu (ubytovny s kamerovým systémem), nebo jinou možnost ubytování. Jsou tam v nájemním vztahu na určitou dobu a musí plnit veškeré náležitosti s placením nájmů, dodržování kázně apod.

- ***Dostupnost sociálních forem bydlení pro nízkopříjmové romské domácnosti, jejich poskytovatelé, využití dalších nástrojů či programů ke zvýšení udržitelnosti bydlení (míra využívání institutu zvláštního příjemce ze strany pronajímatelů, existence prostupného bydlení, doprovodné integrační sociální programy zaměřené na rozvoj kompetencí potřebných pro hledání a udržení si bydlení, program domovník, příklady dobré a špatné praxe v této oblasti).***

Příklad dobré praxe:

V rámci individuálního projektu je sociální práce v této organizaci občanského sdružení Naděje Písek ve střediscích Purkratice, Svatoplukova a U Sadů (dříve Nábřeží) spolufinancována z prostředků ESF prostřednictvím Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost a státního rozpočtu ČR.

Prostřednictvím sociální služby terénní program ve střediscích Naděje Purkratice a Nábřeží (nyní U Sadů) jsou řešeny základní problémy osob a rodin, kterým hrozí z různých důvodů sociální vyloučení nebo které jsou již sociálně vyloučené. Pracovníci prostřednictvím osobních návštěv v rodinách monitorují situaci a hledají spolu s klienty řešení nastalé situace tak, aby mohlo dojít k začlenění těchto rodin a osob zpět do společnosti.
Obdobným způsobem je realizován projekt ve středisku Naděje Svatoplukova, kde je poskytována sociálně aktivizační služba pro rodiny s dětmi. Zde jsou na prvním místě zajišťovány rodiny s nezletilými dětmi tak, aby nedocházelo k prohloubení sociálního vyloučení. Individuální přístup k rodinám v jejich přirozeném prostředí a práce s dětmi a mládeží z těchto rodin jsou základními aktivitami služby. Cílem služby je, aby se uvedené rodiny, které jsou do střediska vystěhovávány z nájemních bytů obvykle kvůli neplacení nájemného, zorientovaly ve své situaci a byly schopny s pomocí sociálních pracovníků se aktivně podílet na své integraci. Výchovně-vzdělávací činnosti, které jsou s dětmi realizovány, výrazně napomáhají dětem v začlenění do kolektivu vrstevníků zejména ve škole, což je první krok k aktivnímu zapojení do běžného života společnosti v pozdějším věku.
S programem domovník počítáme v roce 2012 ve Větřní, kde chceme společně i s vládní Agenturou pro sociální začleňování nastartovat pozici domovníků v obecních bytech obce Větřní. Projekt by měl pomoci Romům s udržováním pořádku v domech, kde žijí a pomoci zlepšit vzájemnou spolupráci s místní samosprávou.

6. ZHODNOCENÍ SITUACE ROMŮ V SOCIÁLNÍ OBLASTI:

- ***Podíl sociálně vyloučených Romů na celkovém počtu příslušníků romské menšiny v kraji (kvalifikovaný odhad).***

V Jihočeském kraji dle kvalifikovaných odhadů žije kolem 9 tis. Romů, z toho skoro 2 tis. v sociálně vyloučených lokalitách. Prostorové rozčlenění romských komunit je různorodé. Romové, kteří žijí v sociálně vyloučených lokalitách jsou prostorově segregováni od městských aglomerací (ul. Vrbenská v Čes. Budějovicích), ale na druhé straně se nachází sociálně vyloučené lokality přímo v centrech měst či v panelových sídlištích (sídl. Máj Č. Budějovice, Sídliště Mír Č. Krumlov).

- **Charakteristika problémů vyloučených lokalit**

obec	*lokality*	*počty obyvatel*	*problémy v lokalitě*
České Budějovice	a) sídliště MÁJ	251 - 300	nezaměstnanost, zadluženost, drogy, ztráta bydlení, značná migrace, prostituce, gamblerství
	b) Okružní ulice	51 - 75	
	c) Vrbenská ul.	51 - 75	
Český Krumlov	Sídliště MÍR	300	krádeže, drogy, dluhy
Větřní	ubytovna	51 - 75	příchozí z jiných krajů, dávky, dluhy, krádeže, drogy, prostituce
	Rožmberská ul.	151 - 200	
Vimperk	Pasovská ul.	120	drogy, nezaměstnanost, migrace
Pohorská Ves	2x bytovka	75 - 100	dávky, VPP, sběr kovů a lesních plodů
Jindřichův Hradec	šindelna	50	nezaměstnanost, sběr železa, dluhy, alkohol
České Velenice	Dům č. 89	76 - 100	nezaměstnanost, zadluženost,prostituce
Písek	a) Svatoplukova	26 - 50	dávky, kovy, toulén, dluhy, práce na černo
	b) Purkratice	26 - 50	

Prachatice	Krumlovská	76 - 100	dávky, prostituce, lichva, krádeže
Volary	2 domy	101 - 150	neplatiči nájemného, drogy, dluhy, dávky, prostituce
Tábor	Fišlovka	76 - 100	dávky, exekuce, krádeže, alkoholismus
11 obcí	**16 lokalit**	**1037- 1690**	

- ***Přehled sociálně vyloučených romských lokalit v kraji (neuvádět konkrétní ulice a domy) a nejčastější mechanismy jejich vzniku.***

Tabulka č. 5 Prostorové rozložení romských lokalit v kraji

Obec	Počet sociálně vyloučených lokalit
České Budějovice	4
Český Krumlov	2
Větřní	1
Vimperk	1
Volary	1
J. Hradec	1
Tábor	2
Písek	3
Prachatice	1
Pohorská Ves	1

- ***Postoj kraje, obcí a dalších veřejných institucí k sociálnímu vyloučení Romů a k existenci sociálně vyloučených romských lokalit; existence platforem na jejich úrovni, které se tímto tématem zabývají, zapojení krajského koordinátora pro romské záležitosti do těchto iniciativ.***

Jihočeský kraj i obce a další veřejné instituce věnují této problematice vzniku soc. vyloučených lokalit velkou pozornost. Pravidelně Jihočeský kraj připravuje semináře pro obce, NNO k problematice sociálně vyloučených lokalit, kde každá obec může prezentovat své dosavadní zkušenosti a výsledky práce s romskou komunitou. Dalším kladným faktorem pro Jihočeský kraj je vstup vládní Agentury pro sociální začleňování v romských lokalitách v obci Větřní. Lokální partnerství Agentury od září roku 2011, ale i v roce 2012 připravuje pro obec různé náměty a projekty k zlepšení stavu romské komunity ve Větřní ve všech oblastech zaměstnanosti, bydlení a poskytování kvalitních sociálních služeb.

- ***Hodnocení dostupnosti sociálních služeb pro vyloučené Romy (zejména služeb sociální prevence) a identifikace bariér, které jim brání služby využívat; role krajského pro romské záležitosti při zajišťování dostupnosti sociálních služeb pro tuto skupinu.***

V našem kraji mají víceletou tradici poskytovatelé sociálních služeb, kteří jsou zřizování pro účely občanů k začleňování do většinové společnosti. Takovými organizacemi jsou Městská charita České Budějovice, která úzce spolupracuje s romskými dětmi a mládeží, ale i dospělými. Provozuje 3 nízkoprahové zařízení pro děti a mládež. Salesiánské středisko dětí a mládeže také poskytuje soc. službu ve formě terénní, poradenské i klubové činnosti pro romské děti – Romská oratoř. Dále další organizaci, která poskytuje terénní služby je Diecézní charita České Budějovice se svým projektem Poradna Eva, který funguje již několik let. Dalším efektivním projektem podpory sociální integrace je činnost o.s. Koníček v Českých Budějovicích, který realizuje několik aktivit odborné poradenství, podporované zaměstnání, motivační kurz Job Club, financované z ESF prostřednictvím Operačního

programu Lidské zdroje a zaměstnanost. Krajský romský koordinátor je ve spojení s těmi organizacemi, kteří poskytují sociální službu romským občanům a poskytuje jim informace kolem vyhlášení různých dotačních titulů v oblasti romské integrace.

- ***Zohlednění potřeb sociálně vyloučených Romů ve střednědobých plánech rozvoje sociálních služeb na úrovni kraje a obcí; zhodnocení míry jejich naplňování ve vztahu k této cílové skupině; cílená dotační politika kraje a obcí, zapojení krajského koordinátora pro romské záležitosti do této oblasti.***

Tabulka č. 6 Existence střednědobých plánů rozvoje sociálních služeb na úrovni krajů a obcí v roce 2011

Kraj	Tvorba/realizace plánu na úrovni kraje (název dokumentů a období, pro něž je určen)	Počet obcí se střednědobými plány rozvoje sociálních služeb	Dotační podpora sociálních služeb/programů pro vyloučené Romy ze strany kraje
JčK	Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb Jihočeského kraje na období 2011 - 2013	10	300.000

Tabulka č.7 Přehled sociálních služeb registrovaných dle zákona č. 108/2006 Sb. o sociálních službách v Jihočeském kraji, (které se zabývají romskou problematikou)

Název poskytovatele	Druh služby	Působnost (tj., kde je poskytována)
Občanská poradna při Jihočeské rozvojové, o.p.s.	Poradenská činnost, využívaná zejména v oblasti zadluženosti	Č. Budějovice
Městská charita Č. Budějovice - NZDM	Volnočasové aktivity, pro předškolní děti alternativní MŠ	Č. Budějovice
Diecézní charita,	Poradna pro uprchlíky, terénní program, Poradna Eva	Č. Budějovice
ICOS, o.p.s.	Poradenská činnost	Č. Krumlov
Centrum pro pomoc dětem a mládeži	Terénní služby, volnočasovky, protidrog. Streetwork, NZDM	Č. Krumlov
Naděje, pobočka Písek	Terénní služby, přípravka, volnočasovky	Písek
Oblastní charita Vimperk (centrum pro rodiny)	Poradenská činnost, volnočasovky	Vimperk
Kocero, o.p.s. Český Krumlov - NZDM	Terénní program, poradenská činnost, volnočasovky	Český Krumlov

Tabulka č.8 Přehled sociálních programů a aktivit, které nefungují v režimu sociálních služeb dle zákona č. 108/2006 SB., o sociálních službách.

V Jihočeském kraji zatím neevidujeme organizaci, která nefunguje v režimu sociálních služeb.
V průběhu roku 2011 byli v rámci vládního dotačního Programu podpory terénní práce (Rada vlády pro záležitosti romské menšiny) zaměstnáni na 3 obecních úřadech obcí 4 terénní pracovníci (Tábor, Milevsko a Č. Krumlov) v rámci Jihočeského kraje. Ze státního rozpočtu poskytnuta dotace těmto obcím v celkové výši **618.123,-Kč** (vratka činila celkem 89.373,-

Kč). V rámci terénních programů podpořených Jihočeským krajem z Individuálního programu na podporu sociálních služeb přidělil dotace na tuto činnost neziskovým organizacím v Jihočeském kraji dotace celkem ve výši **6.515170,20,- Kč.**

Druh soc. služby	Poskytovatel	Celková částka ve smlouvě (Kč)	Vyčerpáno v roce 2011
Terénní programy	Centrum pro pomoc dětem ČK	1 590 000,00	469 094,00
Terénní programy	NADĚJE, o.s. Písek	2 111 206,00	475 951,85
Terénní programy	NADĚJE, o.s. Písek	3 333 484,00	996 199,63
Terénní programy	Městská charita ČB	6 187 500,00	2 302 948,31
Terénní programy	Diecézní charita ČB	3 222 676,00	1 301 855,69
Terénní programy	Farní charita Prachatice (40)	1 599 000,00	658 578,05
Terénní programy	Farní charita Prachatice (41)	799 000,00	183 766,97
NZDM	Centrum pro pomoc dětem ČK	410 000,00	126 776,00
Celkem			6.515 170,20

Z grantového programu Jihočeského kraje: **Podpora sociálního začleňování osob ohrožených sociálním vyloučením na území Jihočeského kraje pro rok 2011 bylo podpořeno 10 žadatelů a byla jim poskytnuta celková dotace ve výši 300 000 Kč.**

Poř. čís.	*žadatel*	*IČ*	*název projektu*	*Navrhovaná výše v Kč*
1	Salesiánské středisko mládeže, Č. Budějovice	62537601	Společně do společnosti	24 300
2	Diecézní charita Č. Budějovice	45018316	Cesty k integraci sociálně vyloučených slovenských Romů	20 000
3	Diec. Charita Č. Budějovice	45018316	Pomoc z dluhové pasti	20 000
4	Městská charita Č. Budějovice	60072709	Předškolní a školní příprava při NZDM Srdíčko-Jíloro	45 000
5	ICOS-Informační centrum občan. sektoru Č. Krumlov	70815089	Vzdělávací a poradenské aktivity bezplatné právní poradny v odloučených lokalitách	40 000
6	KREBUL o.s. Prachatice	28553268	Podpora soc. začleňování osob ohrožených soc. vyloučením v PT	45 000
7	o.s. LUNGO DROM, Prachatice	27027406	Krumlovská 39AB Prachatice – komplexní služby v lokalitě	20 000
8	KoCeRo - Český Krumlov	26107287	Podpora služeb KC Romů	20 000
9	o.s. Lačho Lav, Větřní	28557026	Komunitní centrum Větřní 2011	25 000
10	Cheiron T, o.p.s. Tábor	25154621	Doprovázení romské rodiny aneb mít život ve svých rukou	40 700
CELKEM				**300 000**

7. ZHODNOCENÍ SITUACE ROMŮ V OBLASTI ZDRAVÍ

- ***Popis zdravotní situace Romů, identifikace zásadních faktorů, které ji ovlivňují.***

Vzhledem k tomu, že služba **Zdravotně sociální pomoc** působí v rámci Jihočeského kraje pouze ve dvou lokalitách, a to **Prachaticích** a **Volarech**, nelze z praktické zkušenosti a výsledků dosažených v těchto lokalitách jednoduše usuzovat na stav příslušníků romské menšiny v rámci celého kraje, i když lze připustit, že některé jevy mají obecnější charakter.

Zdravotně sociální pomocnice (dále také „ZSP“) se v těchto lokalitách z hlediska zdravotní situace uživatelů služby setkává nejčastěji s **obezitou**, na jejímž vzniku se pravděpodobně podílí **nevhodné stravovací návyky** a **nedostatek aktivního pohybu**.

Dalšími problémy identifikovanými v rámci služby, které nesouvisejí přímo se zdravotním stavem, ale nepřímo jej ovlivňují, jsou **zanedbaná prevence**, **dluhy u zdravotních pojišťoven** a **předčasné odchody** (útěky) žen těsně po porodu **z porodnických zařízení**.

- ***Zhodnocení přístupu Romů ke zdravotní péči a identifikace základních bariér, které jej komplikují.***

Z hlediska příčin popsaných problémů rozlišujeme a) **individuální postoje a návyky** cílové skupiny a b) **institucionální bariéry** ve využívání systému zdravotní péče a sociální péče spojené se zdravotním postižením. V případech a) jde zejména o **zanedbanou prevenci (typicky gynekologie, stomatologie), nedodržování léčby diagnostikovaných onemocnění, nevhodný životní styl** (zejména kouření v době těhotenství a mateřství, nezdravá životospráva, nedostatek aktivního pohybu) apod. V případech b) jde zejména o problémy s **registrací u lékařů**, **neschopnosti přijímat a analyzovat dostupné informace** (týkající se životního stylu, nároků a práv spojených s využíváním veřejných služeb apod.) a **informace předávané ze strany lékařů a zdravotnického personálu** (jde často o jazykové bariéry a komunikační kompetence, uživatelé nerozumí sdělovaným informacím, takže mnohdy ani nedokáží přizpůsobit svoje jednání v rámci léčby požadavkům apod.).
V současné době čím dál zřetelněji vystupují důsledky nedávných změn v povinnostech spojených s úhradou zdravotního pojištění, ale také ve vzniku nároku na invalidní důchod. Významná část uživatelů služby má v současné době **dluhy na zdravotním pojištění** a bohužel ani snaha je splatit formou splátkového kalendáře se nejeví jako schůdná vzhledem k relativně vysokým splátkám, které pojišťovny požadují. Objevuje se čím dále více osob, které sice splňují podmínky pro přiznání **invalidního důchodu** z hlediska zdravotního stavu, ale **nesplňují zákonnou dobu pojištění**, a zůstávají dlouhodobě a pravděpodobně napořád závislí na sociálních dávkách.

Na základě zkušeností, několikaletému působení v terénu v této oblasti, se domníváme, že tomuto stavu nepomáhá **sociální a prostorová izolace cílové skupiny od společenského mainstreamu**. V bezprostředním okolí těchto osob chybí referenční skupiny pocházející z jiných sociálních (tzn. ekonomických, profesních, vzdělanostních) skupin, které by cílovou skupinu konfrontovaly s jinými životními strategiemi, úrovněmi a styly. Zatím pokračující trend vzniku vyloučených lokalit tuto situaci logicky konzervuje, ne-li prohlubuje. Proto vnímáme jako ne příliš šťastné řešení vznik nové lokality, kde jsou koncentrování lidé na etnicko-sociálním principu v rámci města Prachatice, a to na ulici Krumlovská, byť je se vznikem lokality spojeno deklarované zvýšení kvality bydlení. Podle zdravotně sociální

pomocnice se v tomto prostředí již objevují úskalí spojená s takovým typem osídlení, chybí doprovodné služby, jako např. volnočasové centrum pro děti, efektivní správa domu apod.

- ***Existence specifických praktik zdravotnických zařízení či zdravotních pojišťoven využívaných vůči Romům (např. manipulace při náboru nových pojištěnců, výskyt diskriminace v přístupu ke zdravotní péči, protiprávní sterilizace romských žen či jiné příklady špatné praxe).***

V Jihočeském kraji dle informací zdravotně sociální pomocnice jsme se nesetkali s případy prokazatelně protiprávního jednání, nicméně časté jsou případy jednání ze strany lékařů a zdravotnického personálu, které vyvolává podezření z diskriminace na etnickém principu. Nejčastěji jde o **odmítnutí registrovat klienty** s odůvodněním naplněné kapacity, což však nelze prokázat. Lékaři často argumentují špatnými zkušenostmi z minulých let (nespolehlivost pacientů, problémy s přeregistracemi, kartami pojištěnce a placením poplatků), které jsou automaticky aplikovány na další jednotlivce či rodiny, kteří bydlí ve stejné lokalitě apod.

V roce 2011 do jisté míry odezněly problémy spojené s manipulativním jednáním některých zdravotních pojišťoven (podávání zkreslených a nepravdivých informací; záměrné průtahy při vyřizování přeregistrací a korespondence atd.), na které pojištěnci doplácelí zejména zvýšenou nedostupností lékařů se smluvním vztahem s danou pojišťovnou.

- ***Dostupnost a efektivita specifických programů ke zlepšení zdravotní situace Romů v kraji a jejich poskytovatelé (např. program zdravotně sociální pomoc a počet pomocníků v kraji; osvětové aktivity; právní servis pro oběti protiprávního jednání ze strany zdravotnických zařízení; existence vzdělávacích programů pro zdravotníky a sociální pracovníky zaměřených na téma zdravotního stavu Romů).***

Působení zdravotně sociálního pomocníka v lokalitách obývaných příslušníky romské menšiny se jeví jako relativně účinné v překonávání popsaných bariér jak na individuální, tak systémové úrovni. Intervence ZSP přináší hmatatelné výsledky ve změně postojů a chování osob z cílové skupiny. Největšího účinku dochází u **pravidelné docházky na kontrolní prohlídky k lékařům** (u 15 z 20 osob došlo k významnému pokroku) a u **péče o zdraví dětí ze strany rodičů** (návštěvy lékaře v době těhotenství, návštěvy pediatra a dodržování očkovacího kalendáře), kdy ve 23 případech z 27 došlo k významnému pokroku. Za významný pokrok v této souvislosti považujeme pozitivní změnu chování, která má trvalejší charakter.

Asistence ZSP při jednání uživatelů s pracovníky zdravotnických institucí, pojišťoven a dalších zase do jisté míry překonává bariéry na straně veřejných služeb.

<u>nejčastější řešené problémy ZSP v sociálně vyloučených lokalitách:</u>

- **začlenění do systému sociální péče:** vyřizování příspěvku na péči a invalidních důchodů; dávky a výhody pro osoby se zdravotním postižením – dlouhé čekací doby, než se žádost vyřídí; klientům často chybí potřebná doba pojištění – 38 % zakázek
- **registrace u lékaře; zanedbání prevence; léčení nemoci; zanedbání akutního stavu –** 27 % zakázek
- **zdravotní pojištění:** dluhy na pojištění, změna zdravotní pojišťovny, chybějící karty pojištěnců – 14 % zakázek

- **Tabulka č. 9** Dostupnost programu zdravotně sociální pomoc

Poskytovatel	**Počet zdravotně sociálních pomocníků**	**Působnost** (lokality pokryté službou)
DROM, romské středisko	1	**Prachatice** (ulice, část obce): Dlouhá, Lázeňská, Krumlovská, Křišťanova, Nám. Přátelství, Poštovní, Ostrov, Solní **Volary**: 5. května, Budějovická, Česká, K. V. Raise, Mlynařovická, Petra Voka, Sídliště míru, Tolarova

Z informací z terénu je zároveň patrné, že by v rámci Jihočeského kraje bylo účelné počet ZSP navýšit. V současné době máme informace o potřebě ZSP ve Vimperku.

V roce 2011 bylo v Jihočeském kraji pokryto terénním programem Zdravotně sociální pomoc celkem 45 osob. Pokud vezmeme v potaz odhad počtu osob z cílové skupiny v těchto lokalitách, který představuje celkem 135 osob, jde o 33 %. S těmito osobami bylo řešeno celkem 88 zakázek prostřednictvím 499 intervencí, z nichž zásadní podíl (62 %) představovalo poradenství.

ZSP byla v řešení zakázek svých klientů výrazně úspěšná, naplněné zakázky představují na všech již ukončených zakázkách 93 % (tzn. v 93 % se podařilo dosáhnout cíle, který si klient společně se ZSP během spolupráce stanovil).

8. ZHODNOCENÍ BEZPEČNOSTNÍ SITUACE ROMŮ

8.1 Extremismus

- ***Vyhodnocení vztahu mezi většinovou společností a romskou menšinou v kraji (etnické klima, postoj obyvatel k romské integraci a k aktivitám extremistů).***

Obecné zhodnocení situace je možno tyto požadované informace získat na oficiálních internetových stránkách MV ČR, kde je možno nalézt například čtvrtletní zprávy Odboru bezpečnostní politiky MV ČR, veřejné zprávy BIS a další oficiální dokumenty týkající se předmětného tématu. V těchto zprávách lze dohledat i podrobné popisy situace v Jihočeském kraji (i za rok 2011).

- ***Výskyt rasově motivované trestné činnosti a pravicového extremismu na území kraje (např. případy útoků mezi Romy a zástupci většinové společnosti, pochody a další protiromské veřejné akce extremistů).***

V případě zájmu o konkrétní statistiky KŘP Jčk lze tyto poskytnout, vzhledem ke specifičnosti problematiky však pouze na základě oficiálního, přesně specifikovaného požadavku (za předpokladu dodržení příslušných ustanovení zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky).

- ***Činnost Policie ČR v této oblasti, osvěta a realizace preventivních programů zaměřených na boj proti extremistům, příklady dobré praxe.***

V souvislosti s bojem proti extremismu byla zřízena pracovní skupina pro boj s extremismem, a v souladu s platným závazným pokynem policejního prezidenta č. 94/2010 dle potřeby, nejméně jedenkrát ročně zabezpečují seznamování policistů z nižších organizačních článků se situací na příslušném území, s vývojem a novými trendy v páchání sledované kriminality. Specialisté krajského odboru v roce 2011 (tak jako i v předchozích letech), realizovali pravidelné přednášky určené příslušníkům Krajského ředitelství policie Jčk, probíhající formou zdokonalovacích kurzů v ŠPS Lišov, přednášky vyžádané Armádou ČR se zaměřením na problematiku boje proti extremismu, uspořádali za účasti předních lektorů seminář „Extremismus – současný vývoj a trendy v ČR“ určený primárně příslušníkům pracovní skupiny pro boj proti extremismu a příslušníkům SKPV, a současně vzhledem k závažnosti problematiky i dalším příslušníkům krajského ředitelství. Vzhledem k závažnosti a specifičnosti projednávané problematiky jsou tyto přednášky realizovány v režimu „pro vnitřní potřebu“, a tudíž nejsou určeny pro veřejnost.
Pracovní skupina styčného důstojníka pro menšiny vyvíjela preventivní činnost v realizovaném projektu „Stavění mostu“ ve Strakonicích a preventivní činnost konanou v Komunitním centru Romů v Českém Krumlově dle Smlouvy o partnerství za účelem zajištění realizace projektu „Podpora a rozvoj služeb sociální prevence a zaměstnanosti na Českokrumlovsku se zaměřením na vyloučené romské lokality“. Styčný důstojník pro menšiny se dále aktivně podílí a účastní jednání pracovní skupiny v rámci komunitního

plánování v Českém Krumlově. Všichni členové pracovní skupiny pro menšiny spolupracují s neziskovými a nevládními organizacemi.

- ***Existence platforem na lokální úrovni, které se zabývají prevencí vzniku a šíření protiromských nálad a extremismu, zhodnocení vlivu jejich činnosti na etnické klima v obci, role krajského koordinátora v této oblasti; identifikace příkladů úspěšné spolupráce.***

Romský koordinátor Jihočeského kraje ve spolupráci s oddělením sociální prevence a humanitních činností navázal úzkou spolupráci jak se styčným důstojníkem pro národnostní menšiny, tak i s pracovníkem BIS v Českých Budějovicích, který má na starosti sledování a monitorování prevenci vzniku a šíření protiromských nálad a extrémismu v Jihočeském kraji. Pracovník BIS nám předává čtvrtletní zprávy o monitorování těchto aktivit většinou pravicových extrémistů a politické strany DSSS. Na základě dobré spolupráce jsme se dohodli na vzájemné informovanosti, předávání si konkrétních informací příprav demonstrací, nebo organizování takových demonstrací zaměřených proti národnostním menšinám.

8.2. Kriminalita a další rizikové formy chování spojené se životem Romů v prostředí sociálně vyloučených lokalit

- ***Charakter kriminality spojené se životem v sociálně vyloučeném prostředí (nejčastější typy trestné činnosti), příčiny a důsledky problému.***

Nejčastější typy trestní činnosti ve vyloučených lokalitách v Jihočeském kraji je drobná krádež v obchodech, užívaní drog (nejčastěji pervitin), problémy v soužití s majoritní společností, drobné šarvátky, napadení, loupežní přepadávaní občanů. Velkou část páchaní těchto trestních činů má na svědomí mladší generace romské populace, kteří svůj volný čas nevyužívají smysluplně, nenavštěvují po absolvování základního školství další školu. Velkou roli v boji proti kriminalitě mladistvých, ale i ostatních Romů má rodina, která musí působit na své děti důrazně a tlačit na ně, aby si svůj život řídili dle norem a zákonů platných v České republice.

- ***Výskyt dalších rizikových forem chování spojených se životem v sociálně vyloučeným prostředí, příčiny a důsledky problému (specifická pozornost tématu užívání drog).***

Mezi další rizikové formy chování v sociálně vyloučených lokalitách patří páchání trestních činů a užívání drog a dalších omamných látek. Policie ČR pečlivě monitoruje tyto záležitosti a spolupracuje s instituty, které bojují proti dealerství a výrobě těchto drog.

- ***Existence platforem na úrovni kraje a obcí v oblasti prevence kriminality a rizikových forem chování (např. mezioborová spolupráce Policie ČR s dalšími zainteresovanými institucemi, tvorba lokálních strategií prevence kriminality, činnost pracovních skupin, uzavírání koordinačních dohod), role krajského koordinátora v rámci těchto iniciativ; vliv platforem na bezpečnostní situaci v obci, v kraji.***

Hlavním úkolem Policie ČR na poli ochrany veřejného pořádku je ochrana osob a majetku, odhalování, objasňování a vyšetřování trestných činů a přestupků. Pro orgány územní samosprávy je Policie ČR hlavním partnerem při zpracovávání analýz trestné činnosti a formulování návrhů na řešení identifikovaných problémů. Policie se přímo podílí na tvorbě koncepce prevence kriminality, a to včetně stanovení priorit, kterými se je potřeba na místní úrovni zabývat. Zástupci Policie ČR jsou stálými členy pracovních skupin.

Ustanovením zákona o obcích je dána spolupráce obcí a Policie České republiky, podle tohoto dokumentu může starosta obce požadovat pomoc při zabezpečování místních záležitostí veřejného pořádku.
Stejně jako v ostatních krajích tak i v Jihočeském byla při Krajském úřadu Jčk vytvořena koncepce prevence kriminality Jihočeského kraje na rok 2012. V rámci tohoto je též zřízena pracovní skupina pro prevenci kriminality, jejíž členy jsou zástupci Policie ČR, a to náměstek ředitele krajského ředitelství pro vnější službu a pracovnice Preventivně informačního oddělení Krajského ředitelství policie Jihočeského kraje, kteří na setkání dochází, dle plánu.

Největší vlna uzavíraných koordinačních dohod ze strany organizačních článků Policie ČR proběhla v roce 2009 (498 koordinačních dohod). V roce 2011 nebyla v rámci KŘP Jčk uzavřena žádná další koordinační smlouva. Jedním z pilířů těchto dohod je i spolupráce na poli prevence kriminality s důrazem na spolupráci s veřejností. Za každý územní odbor se jednání bezpečnostních rad účastní pověření zástupci Policie ČR. Dalšími informacemi k existenci koncepcí prevence kriminality na úrovni kraje a obcí nemá styčný důstojník pro menšiny k dispozici.

Tabulka č. 10 Existence koncepcí prevence kriminality na úrovni kraje a obcí

Kraj	Existence krajské koncepce prevence kriminality (název a období, pro něž je určena)	Počet obcí s koncepcí prevence kriminality
Jihočeský	Koncepce prevence kriminality Jihočeského kraje na období 2009-2011	Tábor Písek České Budějovice

- ***Realizace projektů a programů zaměřených na snížení výskytu a recidivy kriminality, rizikových forem chování či na ochranu obětí trestně činnosti; zhodnocení jejich vlivu na bezpečnostní situaci Romů a celkově v obci, příklady dobré praxe.***

Co se týká dostupnosti programu asistence pro jednání s policií a dalšími úřady v roce 2011, sdělujeme, že jde o jednu z metod sociální práce, kterou vykonávají sociální pracovníci (pracovníci v sociálních službách) či další odborní pracovníci. Poskytovatelem služby může být obec nebo nevládní organizace. Styčnému důstojníkovi pro menšiny KŘP Jčk není známo, že by v Jihočeském kraji existoval jakýkoliv poskytovatel této metody a program asistence pro jednání s policií a dalšími úřady byl realizován.

V souvislosti s činností pracovní skupiny pro menšiny byla navázána spolupráce se Sdružením pro probaci a mediaci v justici, o.p.s., které je poskytovatelem programu romský mentor. V rámci Jihočeského kraje, dle dosavadních informací, je vyškoleno 11 mentorů, přičemž aktivní spolupráce byla navázána s romským koordinátorem Jihočeského kraje. Dle informací od SPJ, o.p.s., které má k dispozici styčný důstojník pro menšiny byl projekt v rámci Jihočeského kraje realizován ve všech městech kde působí romští mentoři.

Tabulka č. 11 Dostupnost programu asistence pro jednání s policií a dalšími úřady v kraji v roce 2011

Poskytovatel	Počet asistentů pro jednání s policií a dalšími úřady	Působnost (lokality, kde působí)
0	0	0

Tabulka č. 12 Dostupnost programu romský mentor v kraji v roce 2011

Poskytovatel	Počet romských mentorů	Působnost (lokality, kde působí)
o.s. SPJ	11	Č. Budějovice, Č. Krumlov, J.Hradec, Písek

- ***Spolupráce krajských koordinátorů pro romské záležitosti s krajským ředitelstvím policie ČR a se styčným důstojníkem pro menšiny, přehled aktivit realizovaných ve vzájemné spolupráci v roce 2011.***

Na všech 14 krajských ředitelstvích Policie České republiky působí specialisté na problematiku menšin, tzv. styční důstojníci pro menšiny, jehož funkci zastává kpt. Bc. Pavla Tůmová z Odboru služby pořádkové policie KŘP Jčk. Na lokální úrovni má styčný důstojník k dispozici členy pracovní skupiny sestavené jak z policejních specialistů, tak policistů zařazených na příslušných obvodních odděleních, v jejichž teritoriální působnosti se nachází sociálně vyloučená lokalita, díky nimž disponují ucelených přehledem mj. o výskytu sociálně vyloučených lokalit na území kraje a souvisejících problémech.

Velmi dobrá spolupráce je nastavena s krajským romským koordinátorem. Dne 25. května 2011 styčný důstojník pro menšiny a několik členů pracovní skupiny zúčastnili semináře a besedy týkající se segregace a integrace cizinců v lokalitě Benešov nad Černou. Dne 19. července 2011 v budově Krajského úřadu Jčk v Českých Budějovicích se konalo jednání týkající se výběru vhodných lokalit pro realizaci Programu prevence kriminality a extremismu – Úsvit. Dále krajský koordinátor se zúčastnil společného jednání pracovní skupiny pro menšiny, které proběhlo dne 2. prosince 2011 v ŠPS Lišov, v rámci kterého došlo ke zhodnocení stavu romské situace v roce 2011.

- ***Role krajského koordinátora při řešení problému užívání drog ze strany romských uživatelů, zhodnocení spolupráce s krajským protidrogovým koordinátorem.***

Výměna informací a zároveň vzájemná spolupráce romského koordinátora a protidrogového koordinátora je realizovaná dle potřeb, v zaměstnání pracujeme jako kolegové a protidrogový koordinátor je nadřízeným pracovníkem jako vedoucí oddělení sociální prevence a humanitních činností**.**

- ***Zhodnocení dostupnosti programů primární, sekundární a terciární prevence pro uživatele návykových látek z vyloučených romských lokalit.***

Policie ČR působí v oblasti primární prevence, kdy jsou prováděny cílené semináře a přednášky zejména na základních školách (rasismus, xenofobie). Tato prevence opět přísluší hlavně Preventivně informačnímu oddělení KŘP Jčk a v návaznosti Preventivně informačním skupinám při jednotlivých územních odborech.

8.3 Migrace Romů

- ***Migrace Romů v rámci kraje, její příčiny a důsledky; postoj veřejných institucí k tomuto problému a existence specifických opatření v této oblasti.***

Důvody migrujících Romů uvádějí v celkově špatné společenské klima, nárůst extremismu, diskriminaci v bydlení, pracovní možnosti. Nejčastěji odcházejí Romové většinou za příbuznými, kteří odešli v předchozích vlnách. Přesný počet rodin, které odešly nelze blíže specifikovat, odhadujeme několik desítek rodin. V roce 2011 nebyl zaznamenán větší odchod Romů do zahraničí jako v minulých letech, nejčastěji Romové odcházeli do Anglie, Belgie, Švédska, Švýcarska, Francie a dalších evropských vyspělých zemí. Další informace o migraci Romů do zahraničí, podávání žádostí o azyl, návrat zpět do ČR a identifikace základních

bariér, kterým čelí, není znám. Nejvíce Romů odešlo z Č. Budějovic, Č. Krumlova, Vimperka, Volar a dalších měst a obcí Jihočeského kraje.

- ***Migrace Romů do zahraničí a podávání žádostí o politický azyl (existence problému v kraji; státy, kam nejčastěji Romové emigrují a příčiny jejich odchodu). v roce 2011***

Odchod Romů do západních zemí je z pohledů samotných Romů jedinou možností zlepšení života jejich rodin, zbavení se strachu o děti, u některých se jedná o přímou diskriminaci. Stát dodnes neučinil žádné kroky, aby se Romové cítili ve své vlasti bezpečně, zabezpečovat pro ně programy zaměstnanosti, vzdělávaní a další. Romové žijící v ČR se musí také přičinit fungování státu a to, svou pracovitostí, vzděláním a prosazováním svých cílů. Nejčastějšími státy kam Romové migrují jsou Velká Británie, Kanada, Belgie, Irsko a další země Evropy.

- ***Popis situace těch Romů, kteří se vrátili zpět do ČR, identifikace problémů, kterým po návratu čelí (orientační odhad jejich počtu, do jaké míry se jim podařilo integrovat zpět do české společnosti);***

Z informací od terénních pracovníků máme zjištěno, že návrátilci se většinou vraceli z Kanady a to rodiny z Č. Budějovic, Vimperka a Volar**.** Některé z těchto rodin si předtím zajistili bydlení v ČR, tak aby ho neztratily, ostatní bohužel ztratily nájemný vztah k obecním bytům. Jedná se většinou o rodiny z Vimperka, Volar. Samospráva se k těmto občanům chová nestranně a pokračuje v otázkách bydlení pro tyto Romy dle zákona. Počet těchto rodin se odhaduje na 50-80 osob. Své další bydlení si rodiny zajistili formou bydlení u blízkých, nebo v podnájmu.

- ***Postoj veřejných institucí k romským domácnostem, které se vrátily zpět do ČR a jejich činnost v této oblasti (např. snaha situaci koordinovaně řešit, realizace opatření v této oblasti, příklady dobré a špatné praxe).***

Veřejné instituce jako městské úřady, krajský úřad, NNO se snaží těmto rodinám pomáhat se zajištěním dalšího bydlení. Šance těchto rodin sehnat bydlení je velice mizivá u městských a obecních úřadů, když už předtím užívali obecní byt a takovou formou přišli o bydlení**.** Příkladem dobré praxe je město Písek, kde prostřednictvím občanského sdružení Naděje nabízejí prostupné bydlení a operativně pomáhají s ubytováváním těchto rodin, které přijdou o bydlení i formou migrace.

9. ROZVOJ ROMSKÉ KULTURY A JAZYKA

- ***Zájem Romů o udržení si a rozvoj vlastní kultury a jazyka, (kdo je iniciátorem těchto aktivit – představitelé Romů, NNO, vzdělávací instituce, místní samospráva); zhodnocení míry naplnění jejich kulturních potřeb v kraji, identifikace překážek, které jim v tom brání.***

V roce 2011 se konaly tyto kulturní aktivity nestátních neziskových organizací: Občanské sdružení Jagori – přehlídky romského folklóru a hudebních skupin, festival KEREKATE realizovaný o.s. Slunovrat Tábor, MISS Roma Jihočeského kraje v Českých Budějovicích. Všechny tyto akce byly zveřejněny na romských i neromských mediích, propagačních materiálech a následně popsány v článcích v tisku jako jsou: www.romea.cz, Jihočeský deník, apod. Většinou se o tyto aktivity zajímají NNO pracující s Romy, nebo někteří jednotlivci z řad Romů, kteří v této oblasti mají neustály zájem a snaží se udržet romskou kulturu.

Doporučení k této oblasti je jednoduché. Organizace zabývající se touto formou nabádat k dalším aktivitám, získávat finance pro udržení romské kultury v Jihočeském kraji a zapojit i další subjekty k pořádání různých kulturních, či společenských akcí.

- ***Existence podpory Romů v této oblasti ze strany veřejných institucí, kraje a obcí - včlenění tématu do strategií rozvoje kraje a obcí, míra zapojení příspěvkových organizací jako jsou muzea či jiné kulturní instituce do této oblasti, dotační podpora romské kultury a jazyka ze strany kraje a obcí.***

Tabulka č. 10 Financování a přehled projektů na podporu romské kultury a jazyka v kraji za rok 2011

Kraj	Výše dotační podpory ze strany kraje	Přehled realizovaných projektů v roce 2011
	60.000 – MK ČR	Služba pro rodiny s dětmi – Oblastní charita Vimperk
	50.000 – MK ČR	Kerekate – Slunowrat Tábor, o.s.
JčK	0	

- ***Dostupnost výuky romského jazyka, dostupnost výuky oboru romistika v kraji, identifikace úspěšných projektů a příkladů dobré praxe v této oblasti.***

Výuka romského jazyka, historie až po současnost je přednášena na Zdravotní sociální fakultě Jihočeské univerzity prostřednictvím nepovinného předmětu o národnostních menšinách.

10. HLAVNÍ DOPORUČENÍ KE ZLEPŠENÍ SITUACE ROMSKÉ MENŠINY A DALŠÍ DOPLNĚNÍ

- ***Další postřehy k situaci Romů v kraji***

Nejzávažnější problémy, které mají v dnešní době Romové v Jihočeském kraji je velká nezaměstnanost a sílící špatný postoj majoritní společnosti vůči romskému etniku. Postupem času zjišťujeme velký problém právě v zaměstnanosti, od toho se odvíjí veškeré problémy Romů v celém kraji. Nedostatek finančních prostředků žene Romy až k páchání stále závažnější trestné činnosti a prohlubování zadluženosti. Dalším problémem je bydlení.
Dalším zásadním problémem, se kterým by se mělo prioritně pracovat, je vzdělávaní dětí a mládeže. Romští rodiče z nedostatku financí neposílají své děti do škol mateřských, nemálo také absentují v základních školách z nejrůznějších důvodů, postupně si zavírají cestu k získání kvalifikace a lepším životním uplatněním svých dětí. Od vzdělávání se odvíjí lepší dostupnost zaměstnání, lepší životní podmínky. Obce a města v Jihočeském kraji by měly tento problém vzít alespoň na vědomí a měli by začít pracovat s Romy na konkrétních návrzích odstranění těchto problémů, jako je zaměstnanost, bydlení a zlepšení vzájemného soužití minority s majoritní společností.
Klíčové ovšem je zlepšit komunikaci s Romy, neboť jestliže se nebudou ochotni programů účastnit a posílat děti do škol, programy nemohou být nikdy úspěšné. Romští poradci, asistenti a terénní pracovníci by mohli Romům vysvětlit, jak se jim stát snaží pomoci zvrátit po generace trvající diskriminaci.

- ***Náměty pro systémové změny na národní úrovni v krátkodobém, střednědobém a dlouhodobém časovém horizontu.***

Komplexní řešení romské problematiky by vedlo k zlepšení životní úrovně marginalizovaných romských skupin i ke snížení napětí ve společnosti. Mělo by také pozitivní ekonomické dopady v důsledku jejich zapojení se do pracovního procesu. Sociálně vyloučené komunity se musí na řešení své situace aktivně podílet. Pouhá nabídka programů sociální inkluze v rámci fundovaně zpracovaných projektů sama o sobě nestačí.

Obce by měli vzít tuto problematiku velice vážně. Dnes, vidíme jak to vypadá v médiích na Šluknovsku, severních Čech. Proto musíme společně pracovat na tom, aby se situace ve společnosti uklidnila a vláda ČR začala prosazovat programy zaměstnanosti pro těžce umístitelné na trhu práce a navrhovat příkladnou aktivní politiku zaměstnanosti pro všechny cílové skupiny obyvatelstva.

Nástroje pro motivaci a stimulaci poptávky po takových programech lze vytvořit především v oblasti sociální a bytové politiky:

- Vždy musí být výhodnější pracovat nebo se připravovat na zaměstnání, než žít jen ze sociálních dávek
- Hlavním cílem programů podpory zaměstnanosti musí být vznik dlouhodobých pracovních vztahů
- Programy vzdělávání a rekvalifikace musí odpovídat struktuře poptávky na trhu pracovních sil
- Krátkodobá (sezónní) a obecně prospěšná práce by měla být zaměřena zejména na získání a udržování základních pracovních a sociálních návyků
- Ochota pracovat a přijmout nabízenou práci musí být podmínkou pro výplatu dávek státní sociální podpory. Osobám, které práci odmítnou, může být přiznána pouze podpora na úrovni existenčního minima
- Výše dávek státní sociální podpory by měla mít nejen represivní, ale i motivační charakter, a to tam, kde vznikne zájem o růst pracovních dovedností a o vyšší stupeň vzdělání dětí
- Nekompromisně musí být vyžadováno plnění povinností souvisejících se školní docházkou a se vzděláváním dětí rodin, které žijí ve vyloučených lokalitách

- Podporovat terénní sociální práci ve vyloučených romských lokalitách v rámci regionu
- Zlepšovat profesionální úroveň romských organizací v regionu
- Aktivně spolupracovat s městskými i obecními samosprávami, při řešení problémů příslušníků romských komunit
- Spolupracovat s romskými i neromskými státními i nevládními organizacemi při řešení romské problematiky

Vypracoval Bc. Roman Slivka
Koordinátor romských poradců
Jihočeský kraj